

Stortinget, Transport og kommunikasjonskomiteen

Dato: 20. april 2026

Høringsinnspill 228 S (2025–2026) – Representantforslag om opprettelse av Nye Baner som en del av det etablerte infrastrukturselskapet

Rådgivende Ingeniørers Forening (RIF) er bransjeforeningen for rådgivende ingeniørfirmaer i Norge. Vi representerer over 15 000 ingeniører og rådgivere i mer enn 500 virksomheter over hele landet. Våre medlemmer planlegger og prosjekterer store deler av landets infrastruktur, og har bred erfaring fra utbygging, drift og vedlikehold av jernbane.

RIF vil innledningsvis peke på ett hovedpoeng: Det avgjørende er ikke hvordan jernbanesektoren organiseres, men om tiltakene gir bedre gjennomføring, høyere kvalitet og mer jernbane for pengene. Organisering er et virkemiddel, ikke et mål i seg selv.

På denne bakgrunn løfter RIF særlig frem to forhold i vurderingen av forslaget:

1. Behovet for tydelig resultatstyring, med krav til tid, kostnad, kvalitet og funksjonalitet.
2. Behovet for grundig utredning av organiseringsforslag, der strategiske behov, langsiktige føringer og konsekvenser for sektorens samlede gjennomføringsevne vurderes helhetlig.

På et prinsipielt nivå er RIF positiv til økt konkurranse også i jernbanesektoren, der det kan bidra til bedre beslutningsgrunnlag, høyere fremdrift og mer effektiv ressursbruk. Samtidig må eventuelle endringer vurderes opp mot om de faktisk gir bedre gjennomføring, lavere kostnader over tid, høyere kvalitet og et mer robusthet jernbanesystem.

Utgangspunktet for RIFs vurderinger

Funnene i RIFs rapport Norges tilstand 2025 dokumenterer at jernbanen i Norge har svak tilstand og at funksjonaliteten er under press. Tilstanden er i praksis er tilnærmet uendret siden forrige rapport i 2021, til tross for betydelige investeringer. Dette illustrerer et viktig poeng: Utfordringene handler ikke bare om bevilgningsnivå, men i stor grad om prioriteringer, planlegging, styring og gjennomføring.

Forslagsstillerne beskriver en utvikling i jernbanesektoren som gir grunn til alvorlig bekymring: Store kostnadsøkninger, betydelige forsinkelser og svak måloppnåelse i flere sentrale utbyggingsprosjekter. RIF deler denne bekymringen, og mener det er nødvendig å vurdere alternative gjennomføringsmodeller. Dette gjelder både for vei- og baneprosjekter, og danner et viktig bakteppe for vurderingen av forslaget om Nye Baner.

Behov for bedre – ikke mer – eierstyring i jernbanesektoren

RIF mener at behovet først og fremst er bedre eierstyring, ikke mer detaljstyring eller nye organisatoriske lag som må på plass: Staten som eier må i større grad stille tydelige og konsekvente krav til tid, kostnad, kvalitet og funksjonalitet i jernbaneprosjekter, og sørge for at disse kravene følges

opp systematisk gjennom hele prosjektløpet. Styringen må være rettet mot tydelige mål, helhetlige prioriteringer og bedre gjennomføring av prosjektene, slik at investeringene faktisk holder budsjettammene og prosjektet gir ønsket effekt for samfunnet.

Målene må være realistiske, etterprøvbare og kjent for alle involverte aktører, fra tidlig planlegging til ferdigstillelse og drift. RIF vil understreke at dette er grep som kan og bør gjennomføres uavhengig av organisasjonsmodell, og som bør innføres allerede innenfor dagens struktur i jernbanesektoren.

Behov for grundigere utredninger og tydelige strategiske føringer

RIF mener at forslaget om opprettelse av Nye Baner må utredes grundigere før det fattes beslutning. Jernbane er et komplekst system der spor, signalanlegg, strømforsyning og trafikkstyring må fungere sømløst sammen. Feil eller svakheter i ett ledd kan få store konsekvenser for sikkerhet og regularitet i hele nettet. Det stiller andre krav til planlegging og gjennomføring enn i veisektoren.

RIF mener derfor at en helhetlig utredning må ligge til grunn før en eventuell opprettelse av Nye Baner. Den må blant annet se på hvordan fagmiljøene kan ivaretas og videreutvikles, og hvordan risiko knyttet til roller, flere grensesnitt i sektoren og tap av nøkkelkompetanse kan reduseres. Det er flere relevante prosjekter det kan hentes erfaring fra, som Gardermobanen og Fornebubanen. Organisatoriske endringer må ikke i seg selv bli et nytt risikomoment i en sektor som allerede er under press.

Å legge Nye Baner under Nye Veier kan gi fordeler ved å bygge videre på etablerte styringsmodeller og erfaring med konkurranse. Samtidig innebærer en slik løsning risiko for at jernbanens særpreg og systemkompleksitet ikke får tilstrekkelig oppmerksomhet, og at jernbaneutbygging blir underordnet veiprojekter i porteføljestylingen.

Dersom Stortinget går videre med forslaget, mener RIF at følgende prinsipielle føringer bør ligge til grunn:

- Formålet må være tydelig definert: Nye Baner må være et virkemiddel for bedre gjennomføring, ikke et mål i seg selv
- Nye Baner må ha tilstrekkelig portefølje, myndighet og rammebetingelser til å utvikle alternative løsninger
- Det må sikres midler til drift og vedlikehold av strekninger som legges inn i Nye Baner, som holdes adskilt fra investeringsmidlene
- Endringer må ikke føre til uklare roller, flere grensesnitt eller tap av kompetanse

Anbefalinger oppsummert

RIF deler forslagsstillernes mål om å få mer jernbane for pengene og bedre gjennomføring i utbygging. Det er derimot ikke riktig for Stortinget å ta stilling til etablering av Nye Baner på dette tidspunktet.

RIF anbefaler derimot at Stortinget:

- støtter intensjonen om økt konkurranse om bygging i jernbanesektoren
- ber om en grundig utredning av konsekvensene av å etablere Nye Baner
- avklarer prinsipielle og strategiske føringer før valg av organisasjonsmodell

Skulle behandlingen føre til flertall for å be regjeringen om å fremme forslag om opprettelse av Nye Baner, ønsker RIF å påpeke at oppstartsporteføljen bør vurderes nøye, herunder om Rikstunnelen eller andre prosjekter er bedre egnet enn Ofotbanen i en tidlig fase av selskapet, i tillegg til at man sikrer dedikert eierstyring for de utvalgte pilotprosjektene.

RIF stiller gjerne til disposisjon for videre dialog og faglige innspill om hvordan styring av jernbanesektoren kan forbedres.